

RECURSOS I FONTS DOCUMENTALS

L'ARXIU D'IMATGE I SO DE MENORCA

Esperança Pallicer Pons

Arxiu d'Imatge i So de Menorca-CIM

L'Arxiu d'Imatge i So de Menorca (AISM) és un servei del Consell Insular de Menorca (CIM) dedicat a la recuperació i la custòdia del patrimoni documental en imatges i sons produïts o referits a l'illa de Menorca. L'AISM sorgeix de la necessitat inicial que Menorca pogués comptar amb un centre de referència en relació amb aquest tipus de documentació que orientés la seva tasca en aspectes com ara la recerca i la recuperació d'aquesta documentació, així com en relació amb aspectes tècnics específics de tractament arxivístic per a aquest tipus de materials.

El primer pas per a la creació de l'AISM es va dur a terme, d'una banda, amb l'elaboració d'un projecte que definia les necessitats i les línies que

calia seguir per a un servei d'aquestes característiques i, d'altra banda, amb l'organització d'exposicions temàtiques que van servir de primera empena per dur a terme de manera paral·lela una cerca fotogràfica per tota l'illa i la catalogació dels documents recopilats. Així mateix, es van anar recollint els primers fons sonors, que també van passar a engruixir aquest primer embrió del que seria l'AISM.

Tot això va acabar materialitzant-se en l'obertura de l'AISM el gener de 2006, coincidint amb la Diada de Sant Antoni. L'AISM passava a ocupar l'antiga seu del CIM i a partir de llavors compartiria espai amb l'Institut Menorquí d'Estudis.

Figura 1. Grup de dones a la cala de Sant Antoni (port de Maó). Anys 1910. (Autor: Salvador Almirall Codina. AISM-CIM)

En els quinze anys que l'AIMS ha estat obert al públic, el balanç de participació i acollida que ha tingut per part de la societat menorquina ha estat força positiu. L'AIMS s'ha engruixit amb valuosos fons fotogràfics, sonors i filmics i ha realitzat també nombroses activitats (exposicions, visites guiades, unitats didàctiques, publicació de llibres, etc.) destinades a donar a conèixer la importància de la recuperació del patrimoni fotogràfic, sonor i audiovisual de l'illa i, doncs, de la memòria, el paisatge i la societat de Menorca.

Un arxiu de les característiques de l'AIMS es nodreix de les aportacions no solament de l'Administració pública, sinó principalment de fons de

particulars, entitats i associacions que, a través de diferents contractes de dipòsit, donen o cedeixen els seus arxius de fotografies, films o sons.

Els fons dipositats a l'arxiu passen per un procés de valoració, inventari, catalogació, digitalització, restauració, si és necessari, i conservació en les millors condicions possibles per perllongar la vida dels originals el màxim de temps. Per anar perfeccionant la manera de treballar, actualitzar les tasques i feines i adaptar-se a les noves tecnologies, s'han elaborat uns protocols de treball que estableixen les pautes i normes que cal seguir a l'hora de realitzar qualsevol tasca en relació amb el tractament arxivístic, la digitalització i la conservació d'un fons.

Figura 2. Plaça del Príncep de Maó. Anys 1950.
(Autor: Josep Miquel Vidal Hernández. AISM-CIM)

Els fons que formen part de l'arxiu abasten una gran varietat de temàtiques i autors. Disposam de fons de fotògrafs professionals i amateurs que són testimoni de la seva professió i del seu gust per la fotografia; fons d'entitats i associacions que ens

mostren l'activitat social i cultural de la nostra illa; fons d'administracions, i fons de col·leccionistes que recullen un gran nombre de fotografies i postals antigues.

Pel que fa als fons filmics, es conserven enregistraments casolans realitzats en diferents formats (súper-8, 16 mm, VHS...) que ens mostren moments de la vida personal i familiar dels seus autors, el paisatge de Menorca i actes socials o culturals. També formen part d'aquests fons enregistraments d'activitats de diferents associacions, de concursos de curtmetratges i de programes i documentals emesos en algunes televisions locals.

El fons sonor el conformen enregistraments de plens del CIM, de conferències realitzades en diferents associacions culturals, concerts, entrevistes d'història oral, etc., així com alguns discs i altres enregistraments editats en diferents formats.

Per consultar el fons complet i per sol·licitar el préstec d'imatges s'ha de contactar amb l'AISM o visitar-ne les dependències. També es pot consultar una part del fons fotogràfic a través del catàleg que està penjat a la pàgina web de l'Arxiu (<http://aism.cime.es>)

Figura 3. Gran nevada del 9 i el 10 de febrer de 1956 a Alaior. (Autor: Cosme Sans Mercadal. AISM-CIM)

Però aquí no acaba la tasca de l'AISM, ja que durant aquests anys s'ha treballat intensament per aconseguir la conscienciació sobre la importància d'aquesta classe de patrimoni a través de diferents accions per poder assolir una altra de les finalitats de l'Arxiu: la difusió. Les activitats que s'han duit a terme han estat diverses: unitats didàctiques per a escolars, conferències, xerrades a associacions culturals i entitats relacionades amb persones grans, cursos, col·laboracions amb institucions públiques i privades, exposicions i audiovisuals produïts pel mateix Arxiu¹ i la difusió a les xarxes socials. Tot plegat ha ajudat a donar a conèixer l'AISM i a crear consciència per no perdre una part de la memòria dels dos darrers segles i augmentar el nombre de col·leccions dipositades a l'Arxiu. També s'ha d'esmentar l'ajut de moltes persones, que, assabentades de l'existència de l'AISM, hi han aportat fons propis o d'altres persones, o simplement han confiat en l'Arxiu i hi han donat la seguretat necessària per mantenir la il·lusió per fer la feina ben feta.

Les activitats que organitza l'AISM generalment estan obertes a tot el públic. Així i tot, hi ha un seguit d'activitats que es fan amb una vocació didàctica, dirigides a grups escolars (de moment, de secundària i batxillerat, però sempre adaptables a altres nivells educatius). Amb aquestes activitats es pretén, d'una banda, presentar el servei i els fons i, d'altra banda, donar a conèixer elements bàsics dels inicis de la fotografia, com ara la càmera fosca² o la cianotípia,³ a través de tallers en els quals els alumnes poden posar-los en pràctica.

A més, l'AISM s'ha posat al servei dels centres de secundària i ha col·laborat en la realització de projectes com ara «Digitalitza un avi» de l'IES Cap de Llevant, en els quals s'explica com

¹ En podeu veure alguns exemples al canal de YouTube de l'AISM: <https://www.youtube.com/channel/UCgDEubt-64F5KQUi5sc7vqPg/featured>

² Vegeu un vídeo del taller de càmera fosca: <https://youtu.be/fiEYwnGTgRs>

³ Vegeu un vídeo del taller de cianotípia: <https://youtu.be/mHRc-xMrcLw>

es fa la recollida d'informació per a la catalogació d'una foto i les entrevistes d'història oral. A partir d'aquí, els estudiants es reuneixen amb un avi o àvia, que els explica la seva vida a partir de les seves fotos. Els grups d'alumnes fan una presentació digital de la vida dels avis i els ensenyen a emprar les noves tecnologies per fer aquesta mena de muntatges.

A part d'aquest projecte, també s'ha col·laborat amb els centres educatius en projectes de recerques històriques, com imatges del seu poble o barri o d'algun fet o personatge sobre el qual treballin, o en projectes que treballen els canvis del paisatge. Sigui quin sigui el cas, l'Arxiu cerca la manera de col·laborar amb els alumnes i d'acos-

tar-los el servei.

Així, l'AIMS-CIM és un recurs obert a tota la societat que vol recollir el patrimoni fotogràfic i audiovisual de Menorca i alhora posar-lo a l'abast del públic perquè el conegui i l'usi.

Qualsevol persona interessada a conèixer i utilitzar els serveis de l'AIMS s'hi pot dirigir passant pel camí des Castell de Maó (Menorca), telefonant al 971 368 104 o enviant un correu electrònic a <arxiuimatgeiso@cime.es>. També es pot estar al dia de les activitats de l'Arxiu visitant la seva web (<http://aism.cime.es>), seguint les xarxes socials de l'AIMS (Instagram i Facebook) i els